

LĀTVIJAS ERUDĪTU LĪGA

Lāti Tarkade Liiga avatud meeskondade meistrivõistlus eruditsioonis

11. mai, 2013

Esimese etapi viktoriin. Täitmise aeg – 45 minutit.

Meeskonna nimetus _____

Punktide arv _____

Nr	Küsimus
1.	Selle riigi territooriumil asub Tikala Rahvuspark, mis kuulub UNESCO maailma kultuuripärandite nimistusse. See riik on maailmale andnud kaks Nobeli preemia laureaati; kirjanduses Miguel Ángel Asturias (1967), ning Rigoberta Menchú, kes sai 1992. aastal Nobeli rahupreemia. Kirjutage selle riigi nimi!
2.	Nii tähistatakse monumentaalse dekoratiivse maalimise viisi, milles kasutatakse ainult ühe värvi (tavaliselt halli) heledamaid ja tumedamaid toone. Kirjutage nimetus!
3.	Selle geomeetrilise keha mahtu arvutatakse $\frac{1}{3}\pi r^2 h$ valemi järgi, kus r = põhiraadius, h = kõrgus. Kirjutage selle nimetus!
4.	See Šveitsi kunstnik, ekspressionismi esindaja (1888-1967) on tuntud ka kirjanikuna ja kunstiteoreetikuna; tema harmoonia ja kontrastide värviteooria väljendub 12 tooni värviringis. Mis on selle kunstniku perekonnanimi?
5.	See on termodünaamika mõiste – aine sisemise struktuuri korrastatuse näitaja, mis iseloomustab süsteemi kõrvalekallet tasakaaluseisundist ja on võrdne süsteemi absorbeeritud energia ja termodünaamilise temperatuuri suhtega. Kirjutage see mõiste!
6.	Nii tähistatakse partisanisõda iisraellaste okupatsiooni vastu Palestiinas (1987–93), mille käigus kuulutati välja Palestiina riik (15.11.1988). Kirjutage see mõiste!
7.	See on tantsumuusika vorm, ka eriline klaverimängustiil, mis imiteerib bandžo mängimist. Tekkinud 19. sajandi 70ndatel aastatel. Sellele on iseloomulik pidevalt sünkopeeritud meloodia regulaarse taustarütmiga – biidiga. Kirjutage selle nimetus!
8.	Suurem osa Andorra elanikest elab ühe jõe orus. Mis on selle jõe nimi?
9.	Fonseca lahe juures asuvad kolm riiki. Kirjutage vähemalt ühe riigi nimi!
10.	Enne kolonisatsiooni elasid sellel saarel (pindala umbes 9000 km ²) borinquenid ja saart ennast nimetati Borinqueniks. Saare peagune nimetus levis 16.sajandil. Mis on selle saare nimi tänapäeval?
11.	Vana-Kreeka mütoloogia järgi olevat sellel mäel selles kohas, kuhu Pegasus hobuserauaga löi, tekkinud Hippocrene allikas. Mis on selle mäe nimi?
12.	Euroopas eksisteeris mitu sajandit Savoy krahvkond, hiljem vürstiriik. Millise tänapäeva riigi territooriumil asus suurem osa Savoyst?
13.	Apollonia oli vana-kreeklaste koloonia väljaspool Kreekat. Selle õitseage kestis edasi ka Rooma perioodil kuni maavärinani 3.saj. Arheoloogid avastasid selle alles sajandeid hiljem. Millises tänapäeva riigis asuvad vana Apollonia varemed?
14.	Trükikoja tähetüüpide valmistamiseks kasutatava sulami koostises domineerib siamaani plii, aga milline metall on sisalduse poolest teisel kohal?
15.	Kuidas nimetatakse polümeeri valemiga $[-CH_2-CH-]_n$? Polümeer on väga stabiilne aine, sellele vastav monomeer aga – ebastabiilne. $\quad \quad \quad $ $\quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad OH$
16.	Lāti rahvalaulude koguja Krišjānis Barons õppis 19. saj keskel Tartu Ülikoolis, kuid ei lõpetanud õpinguid. Mis erialal ta õppis?
17.	Eesti laulja ja kinonäitleja, kes töötas 10 aastat Riias ja kolis pärast seda Poolasse ja naasis vanaduspõlves Eestisse. Kokku on ta mänginud 28 mängufilmis. Kirjutage tema ees- ja perekonnanimi!
18.	Selle vitamiini peamine mõju on veresoonte kvaliteedi parandamine. Mis tähega seda vitamiini tähistatakse?
19.	Kui inimesel on diagnoositud periostiit, siis kus on tuvastatud põletik?
20.	Euroopas peamiselt heitlehiste puudega metsades leiduv organism (seen) <i>Phallus impudicus</i> . See on

	populaarne rahvameditsiinivahend, arvatakse, et see parandab inimese organismi kaitsevõimet, ka kasvajate vastu. Kuidas kutsutakse tavakeeles <i>P. impudicus</i>?
21.	Kirjutage kuulsa kunstiteose nimi , mis asub <i>Santa Maria delle Grazie</i> kloostri refektuuriumis!
22.	Selle nimega tähistatakse vanade skandinaavide mütoloogias inimeste asustatud maailma. Kirjutage see nimi!
23.	Selle mängufilmi (2000) režissöör on Lars von Trier, pearollides Björk, Catherine Deneuve. See on saanud Kuldsel Palmioksa auhinna Cannes'i festivalil. Kirjutage filmi nimi!
24.	Kuidas nimetatakse ühe sõnaga keemiliste elementide rühma (14), mis asub perioodilisusetaabeli III rühmas aatomnumbriga 90–103 ja aatommassiga 227–259?
25.	Nii kutsutakse Vana-Egiptuse pikliku aluse, lüüsi, lamedaga hauakamber, mis asub maa all 3-30 m sügavusel; püramiidide eelkäijad. Kirjutage see nimetus!
26.	See on mõiste muusikas – laulja hääle või muusikariista helikõrguste vahemik, mida kasutatakse mingis muusikateoses. Kirjutage see mõiste!
27.	Arheoloogias kutsutakse niimoodi metallist kinnitust kilbi keskosas, mis kaitseb sõduri kätt kilpi tabavate löökide vastu. Kirjutage see nimetus!
28.	See on ajakirjandusžanr – artikkel ühiskondlikult aktuaalse sisuga ja kriitilise suhtumisega selles kirjeldatud nähtuse või isiku kohta. Kirjutage selle nimetus!
29.	Arvutitermin – klahvide kombinatsioon, mis ühe klahvivajutusega tagab mingi käsu täitmise või juurdepääsu dialoogaknale, jättes vahele menüüde hierarhiad. Kirjutage selle nimi! (võib kirjutada ka inglise keeles!)
30.	Termin merenduses – veoste ja reisijate vedamine laevadega ranniku lähedal ühe riigi sadamate vahel. Kirjutage see termin!
31.	Fortuuna on saatuse ja juhuslikkuse jumalanna Rooma mütoloogias. Kuidas nimetatakse analoogset jumalannat Kreeka mütoloogias?
32.	Millisele taevakehale vastab vana astronoomiline sümbol \oplus (ring ristiga) ?
33.	Peaaegu iga religioon seletab maailma kui pidevat võitlust heade ja kurjade jõudude vahel. Kuidas nimetatakse vastavat olendit - kurja ja kaose kogumit, zoroasterlaste õpetuses?
34.	Missouri jõgi on >4000 km pikk ja voolab lühemasse kuid laiemasse Mississippi jõkke ühe suurlinna läheduses. Kirjutage linna nimi!
35.	Päikese sodiaagitee läheb nüüd ka läbi Tauruse tähtkuju. Kuidas nimetatakse Tauruse tähtkuju kõige eredamat tähte?
36.	Mis on selle teadlase perekonnamini, kes esimesena pool sajandit tagasi sai Nobeli preemia täppisteaduses ja hiljem ka Nobeli rahupreemia?
37.	Kuidas mõjuvad loomadele ja inimestele ained nimetusega lakrimaatorid?
38.	See rahvusvaheline organisatsioon on asutatud 1961. aastal Londonis Peter Benensoni juhatusel. Selle moto on: „Parem süütada küünal, kui kiruda pimedust“ (<i>It is better to light a candle than to curse the darkness</i>). 70ndatel aastatel pälvis organisatsioon Nobeli rahupreemia ja ÜRO auhinna, see on laialdaselt tuntud ja tegutseb ka tänapäeval. Nimetage see organisatsioon!
39.	Kuidas nimetatakse rahaühikut Marokos? Nimetus on olnud kasutusel Araabiamaades alates 7. sajandist, tänapäeval kasutatakse seda ainult paaris riigis.
40.	Kuidas nimetatakse Trooja kuningat , kes tapeti tuntud Trooja piiramise käigus? Vana-Kreeka legendide järgi oli tal 50 poega ja palju tütreid.
41.	Bütsantsi impeerium lagunes 1453. aastal, kui selle vallutas Türgi armee. Kuidas nimetati Bütsantsi viimast keisrit (nimetada nimi ja arv), kes hukkus lahingus?
42.	Kuidas nimetatakse kaitsekombinatsiooni males , mille peamine käik algab 1.e2-e4 c7-c6 2.d2-d4 d7-d5 3.e4:d5 c6:d5?
43.	1985. aastal enne Euroopa karika finaalmängu jalgpallis Belgias tekkis suur konflikt Inglismaa ja Itaalia klubide fännide vahel, mille tulemusena hukkus 39 inimest. Nimetage selles traagilises mängus osalenud Inglismaa jalpalliklubi (ning linn)!
44.	Venemaa idaosas Vaikses ookeanis asub Sahhaliini saar. Mitu Läti pindala mahub Sahhaliini sisse? Kirjutage täisarv!
45.	Millise teaduse allteadus on semasioloogia?
46.	Kuidas nimetatakse keelkonda , milles on turgi, mongooli ja tunguusi keelteharud, kokku >60 “elavat” keelt?
47.	Kuidas nimetatakse geoloogilist perioodi , mis hõlmab ajaperioodi 230-195 miljonit aastat tagasi? Sel ajal kasvas oluliselt Maa maismaa pindala, jätkus dinosauruste domineerimine, tekkisid esimesed imetajad.

48.	See Itaalia helilooja (1911-1979) on loonud nii klassikalist muusikat kui ka kinomusikat mitmele Federico Fellini filmile ning ka Sergei Bondartsuki filmile „Waterloo”. Kirjutage tema ees- ja perekonnanimi!
49.	Mille poolest on kuulus Afganistani kolonel Abdul Ahad Mohmand , kes viimased 20 aastat elab Saksamaal?
50.	Kalkulaatorit kasutamata pakkuge lg π =? arvuline väärtus (ringjoone koefitsiendi kümnendlogaritm). Piisab kahest olulisest arvukohast.

Lisaküsimus. Berliini müür (1961-1989) sümboliseeris omal ajal raudset eesriiet Lääne- ja Ida-Euroopa riikide vahel. **Kui suur on selle müüri kogupikkus (km)!** _____ 155

Nr	Vastus
1.	GUATEMAALA
2.	GRISAILLE
3.	KOONUS
4.	ITTEN
5.	ENTROOPIA
6.	PALESTIINA INTIFADA (INTIFADA)
7.	RAGTIME
8.	VALIRA
9.	EL SALVADOR, HONDURAS VÕI NICARAGUA
10.	PUERTO RIKO
11.	HELICON
12.	PRANTSUSMAA
13.	ALBAANIA
14.	ANTIMON
15.	POLÜVINÜÜL-PIIRITUS
16.	MATEMAATIKA (Matemaatika ja füüsika teaduskond)
17.	BRUNO OJA
18.	P
19.	LUUÜMBRIS
20.	MAARASV vai Harilik tanuseen
21.	PÜHA ÕHTUSÖÖMAAEG
22.	MIDGARDA
23.	TANTSIJA PIMEDUSES
24.	AKTINOIDID
25.	MASTABA
26.	TESSITUUR
27.	UMBON
28.	FÖLJETON
29.	LÜHENDNUPP
30.	KABOTAAŽ
31.	TYCHE
32.	MAA
33.	ANGRU MAINIA
34.	SAINT LOUIS
35.	ALDEBARAN
36.	LINUS PAULING
37.	PÕHJUSTAVAD SILMADE VESISUST
38.	AMNESTY INTERNATIONAL
39.	DIRHAM
40.	PRIAM
41.	CONSTANTINUS XI
42.	KAROKANNI KAITSE
43.	LIVERPOOL
44.	ÜKS
45.	FILOLOOGIA ehk KEELETEADUS
46.	ALTAI
47.	TRIAS
48.	NINO ROTA
49.	ESIMENE AFGAANI KOSMONAUT (1988)
50.	0,50